



HELSETILSYNET

I BUSKERUD

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011
0030 OSLO

DERES REF

VÅR REF ARKIV NR
2011/3565 730

DATO
01.09.2011

Høringsuttalelse til rapport om pasienters og pårørendes rolle i tilsynssaker

Vi viser til høringsbrev fra Helse- og omsorgsdepartementet 23. mai 2011 med høringsfrist 1. september 2011.

Helsetilsynet i Buskerud er enig med utvalget i at pasienter og deres pårørendes rettstilling bør styrkes for å kunne bidra til en bedret kvalitet og pasientsikkerhet i helsetjenesten.

Vi vil imidlertid tydeliggjøre at helsetilsynet i fylket behandler et stort spekter av tilsynssaker med en stor spennvidde når det gjelder ”alvorlighetsgrad”. Slik vi forstår utvalgets rapport, er det ikke differensiert mellom alvorlige og mindre alvorlige tilsynssaker, og det er heller ikke drøftet om disse skal behandles på en annen måte enn tidligere. Vi ser også at det har vært en markant økning av antall tilsynssaker de siste tre årene i vårt fylke, noe som gir grunn til bekymring med tanke på de kostnadene og ressurser for øvrig endringene i lovverket eventuelt vil kreve i fylkene. Dette gjelder spesielt økningen av anmodninger om vurdering av mulig pliktbrudd fra pasienter/pårørende etter pasientrettighetsloven § 7-4/helsepersonelloven § 55. Etter vår mening gir disse bestemmelsene pasientene/pårørende sterke rettigheter i forhold til oppstart av en tilsynssak.

Etter vår vurdering bør helsetilsynet i fylket gis en større mulighet enn i dag til å kunne skille mellom alvorlige og mindre alvorlige tilsynssaker når det gjelder omfanget av saksbehandlingen. Dette for å kunne nedlegge mer ressurser på de sakene som kan bidra til at helsetjenesten drives på en faglig forsvarlig måte og at svikt i helsetjenesten forebygges. Vi mener derfor at Helsetilsynet i fylket bør gjennom en lovendring få anledning til å kunne avvise anmodninger fra pasienter som klart ikke bidrar til formålet med å føre tilsyn. På denne måten vil det være mulig å kunne gi økt innsyn og uttalerett for pasienter/ pårørende i de tilsynssakene som kan bidra til en bedret helsetjeneste.

Vi er også av den oppfatning at utvalgets forslag (som lå utenfor deres oppdrag) om å pålegge helsetjenesten en plikt til å informere pasienter/pårørende om uønskede hendelser vil være et meget godt egnet og effektivt virkemiddel når det gjelder bedring av kvaliteten og pasientsikkerheten i helsetjenesten. Dette da vi mener helsetjenesten i sterkere grad må ta ansvaret for og er nærmest til å kunne forbedre kvaliteten og pasientsikkerheten. Forslaget vil også styrke pasientenes rettstilling og i noen tilfeller kunne erstatte en ordinær tilsynssaksbehandling hos tilsynsmyndigheten.

Forslag til utvidelse av pasienter/pårørendes innsyns- og uttalerett i selvmeldte tilsynssaker hos Helsetilsynet i fylket

Det foreslås i rapporten at pasienter/pårørende skal ha en større mulighet for kontradiksjon i tilsynssaker enn det som er praksis i dag. Helsetilsynet i Buskerud er stort sett enig med Statens helsetilsyn i deres høringsuttalelse under dette punktet.

Vi vil imidlertid tilføye:

Helsetilsynet i fylket behandler, i motsetning til Statens helsetilsyn, et stort spekter av ”anmodninger om vurdering av pliktbrudd” fra pasienter/pårørende med stor variasjon når det gjelder alvorlighetsgrad av hendelser i helsetjenesten.

I saksbehandlingsveilederen i tilsynssaker fra Statens helsetilsyn framgår det i kapittel 2 hvordan mindre alvorlige saker kan gis en forenklet behandling. Rapporten har ikke drøftet om disse skal behandles på annen måte enn mer alvorlige tilsynssaker.

Vi er bekymret for hvordan mindre alvorlige tilsynssaker kan behandles på en ressurs hensiktsmessig måte dersom pasientene skal gis en utvidet uttalelserett/innsynsrett der hvor vi anser saken allerede som godt nok opplyst for å kunne behandles. Vi ser også at vi mottar mange anmodninger fra pasienter/pårørende hvor det framgår at de ikke har forstått hvilken funksjon tilsynsmyndigheten har og hvilket formål denne er ment å ivareta. Klagerne i disse sakene har ofte urealistiske forventninger både til helsetilsynet og helsetjenesten og vi bruker en ikke ubetydelig andel av våre ressurser på disse klagen. Dersom pasienter/pårørende får en utvidet uttalelserett i disse sakene, må det påregnes betydelig økte ressurser både hos helsetjenesten og hos helsetilsynet i fylket som ikke nødvendigvis vil være formålstjenlig med tanke på tilsynsfunksjonen.

Etter vår vurdering ville det derfor vært hensiktsmessig med en lovendring som ga helsetilsynet i fylket en rett til å avvise ”mindre alvorlige” anmodninger. Dette for å kunne legge inn større ressurser i tilsynssaker som vil kunne ha betydning for utvikling av kvaliteten på helsetjenestene og pasientsikkerheten. Vi mener også at det er i disse alvorligere sakene behovet for økt kontradiksjon gjør seg sterkest gjeldende og sannsynligvis vil ha størst betydning for pasienter/pårørendes tillit til både tilsynsmyndigheten og helsetjenesten.

Vi er således positiv til økt innsyns- og uttalerett, men mener at det i praksis vil være nødvendig å begrense saksomfanget for å kunne gi pasientene/pårørende denne retten. Vi er også enige i at en rett til økt kontradiksjon vil være hensiktsmessig for å gi en bredere saksframstilling før avgjørelse tas i tilsynssaker og vil være med på å sikre mer lik praksis i fylkene.

Når det gjelder problemstillinger i forhold til taushetsplikt og hensynet til behovet for rask saksbehandling som nevnt i Statens helsetilsyns høringsuttalelse, er Helsetilsynet i Buskerud enige i Statens helsetilsyns bemerkninger og har ingen merknader utover det som er nevnt i denne.

Forslag om innføring av klagerett over Helsetilsynet i fylkets avgjørelser for pasienter/pårørende

Helsetilsynet i Buskerud støtter mindretallet i utvalgets vurdering (seniorrådgiver Gunhild Røstadsand, Helsedirektoratet og advokat Fanny Platou Amble, Regjeringsadvokaten) når det gjelder forslag om endring av regelverket for å innføre en klagerett over helsetilsynet i fylkets avgjørelser. Vi støtter mindretallets begrunnelse når det gjelder og *ikke* innføre klagerett og vil spesielt trekke fram spørsmålet de har stilt i forhold til om en klageadgang for pasienter/pårørende vil bidra til å bedre kvaliteten og pasientsikkerheten i helsetjenesten i punkt 6.2.4.1.2.

Fylkene mottar som sagt under forrige punkt anmodninger om vurdering av pliktbrudd av varierende alvorlighetsgrad og klagerne viser også en varierende innsikt i hvilken funksjon tilsynsmyndigheten har og hvilke formål tilsynet har med sitt arbeid. Vi frykter derfor at en klagerett vil medføre en stor belastning i fylkene som ikke vil stå i samsvar med den effekten en slik klagerett vil få for eventuell bedring av helsetjenestene.

Som nevnt innledningsvis har vi også hatt en stor økning i antall tilsynssaker i vårt fylke de siste tre åren. Vi ser grunn til å tro at tilfanget av tilsynssaker vil fortsette å øke da vårt inntrykk er at pasientene er blitt mer bevisste sine rettigheter. Det er også et stort fokus i media når det gjelder feil og mangler i helsevesenet som gjør at vi også tror vil medføre en fortsatt økning i antall saker. Det minnes også om at Helsetilsynet i fylket også har et ansvar for å opprette tilsynssaker på grunnlag av hendelser som ikke har sitt opphav i en anmodning fra pasienter/pårørende, som for eksempel etter helsepersonelloven § 17, mediaoppslag mv.

Flertallet i utvalget foreslår at det skal gis en klagerett i tilsynssaker som er opprettet på grunnlag av pasient/pårørendes klage. Flertallet mener også at klageretten må gjelde for helsepersonellet/helsetjenesten. Vi går ut fra at klageretten til helsepersonell/helsetjenesten også må gjelde der hvor tilsynssaken har en annen opprinnelse enn anmodning fra pasienten, selv om utvalget ikke har gjort rede for dette. I disse sakene vil helsetjenesten/helsepersonellet etter Helsetilsynet i Buskeruds oppfatning kunne slippe ”billigere” unna da pasienten ikke vil ha klagerett over helsetilsynet i fylkets avgjørelse i disse sakene. Dette vil medføre at ”opprinnelsen” for tilsynssaken vil ha betydning for overprøvningsmuligheten. Helsepersonell/helsevesen som ikke ønsker å påklage en avgjørelse, risikerer ikke at pasienter vil klage, i motsetning til i tilsynssakene som er oppstått på grunnlag av en pasientklage.

Etter vår vurdering vil dette føre til en urimelig forskjellsbehandling av helsepersonell/helsetjeneste og vil kunne få urimelige og tilfældige følger spesielt for det enkelte helsepersonell.

Det er oppgitt i punkt i 5.5.2 at det i perioden 1. januar til 30. juni 2010 ble mottatt 70 klager på vedtak hos helsetilsynene i fylket, til tross for at det ble oppgitt i avgjørelsene at det ikke forelå en klageadgang. I et fåtall av disse sakene endret tilsynsmyndighetene sine vurderinger (forvaltningsloven § 35 og § 41). Det er gitt uttrykk for i rapporten at dette kan medføre at ressurssterke pasienter oppnår bedre rettigheter enn andre. Etter Helsetilsynet i Buskeruds erfaring er det ikke nødvendigvis de mest ressurssterke pasientene som ber om en gjenopptakelse av saken, men vel så ofte de som ikke forstår hvilken funksjon tilsynsmyndigheten har. Uansett er det et fåtall som ber om at saken blir gjenopptatt i forhold til hvilken den mengden med klagesaker helsetilsynet sannsynligvis vil motta. Vi er imidlertid av den oppfatning at det kan opplyses om mulighetene for gjenopptakelse etter forvaltningsloven i et vedlegg til avgjørelsen slik at klagerne gjøres oppmerksomme på denne.

Helsetilsynet i Buskerud er i likhet med mindretallet i rapporten enige i at økt innsyn- og uttalerett vil gir tilstrekkelig økt rettsikkerhet for pasienter/pårørende. Vi mener også at tilsynsmyndigheten også bør kunne øke pasienters/pårørendes kunnskap forståelse om hvilke oppgaver tilsynet har ved mer å drive mer opplysningsvirksomhet.

Lik behandling av tilsynssaker er viktig av hensyn til rettsikkerheten. Vi er av den oppfatning at en klageadgang ikke nødvendigvis vil medføre mer likebehandling, men tror at det bør satses mer på å etterstrebe dette ved mer veiledning og opplæring av personell hos tilsynsmyndigheten.

Forslag om presisering av lovtekst som tydeliggjør pårørendes stilling

Helsetilsynet i Buskerud støtter dette forslaget og støtter Statens helsetilsyns uttalelse under dette punktet. For øvrig har vi ingen merknader.

Forslag til presisering av lovtekst om at anmodning om vurdering av pliktbrudd også gjelder systemfeil

Helsetilsynet i Buskerud støtter forslaget i rapporten om endringene i lovteksten. Vi viser til Statens helsetilsyns merknader under dette punktet.

Forslag om at helsetjenesten pålegges en plikt til å informere pasienter/pårørende om uønskede hendelser

Helsetilsynet i Buskerud stiller seg svært positivt til dette forslaget og støtter rapportens uttalelser vedrørende dette punktet.

Med hilsen

Ketil Kongelstad
fylkeslege

Anya Kolsrud
rådgiver

Saksbehandler: Anya Kolsrud ☎ 32266929